

ponovno oživjeti. To su zapravo predavanja koja su dotični pisci održali na teološko-pastoralnom Tjednu za sjevernonjemačke svećenike predlanske godine u Hamburgu.

E. *Biser* pokazuje u svom predavanju (*Liebesgemeinschaft oder Machtinstitut?*) kako Crkva upravo danas mora živjeti ljubav da bi mogla biti autentična Kristova Crkva a ne neka institucija diktatorske moći, ako želi naviještati Kristovu veliku zapovijed ljubavi.

A. *Ganoczy* opisuje u svojim predavanjima (*Liebe als Prinzip der Theologie i Wahrheitsfindung durch Liebe*) ljubav kao misao vodilju praktičnog življenog kršćanstva.

R. *Schnakenburg* (*Die Forderung der Liebe in der Verkündigung und im Verhalten Jesu*) pokazuje na temelju ranokršćanske predaje, sačuvane u evanđeljima, kako je ljubav bila glavna tema i u propovijedanju Isusovu i u propovijedanju Isusovih učenika.

G. *Teichweier* uvjerljivo razlaže (*Liebe als Grundlage und Ziel der christlichen Ethik*) kako i kršćanin mora za svoje konkretne čine imati konkretne upute te stoga u drugom članku (*Die Geschlechterliebe in der gegenwärtigen Diskussion der Moraltheologie*) pruža elemente za osobno integrirani moral spolnog života.

R. *Zerfass* obrađuje pastoralnu stranu ljubavi: ljubav ostvarenu na području praktične teologije, u pohađanju bolesnika i tješnju tužnih, (*Liebe konkret: den Sterbenden beistehen, die Trauernden trösten*).

Ova su predavanja naišla kod svećenika na izvanredno velik odjek pa ih je stoga direktor Katoličke Akademije u Hamburgu objelodanio u ovoj knjizi kako bi ta razmišljanja o ljubavi mogla biti pristupačna i ostalim svećenicima koji nisu pristupovali Tjednu. Ova razlaganja inače spadaju u daljnje doškoloavanje svećenika koji rade u pastoralu. Zato će ova knjiga i našim svećenicima koji mogu čitati njemački dobro doći kao sredstvo daljnjeg teološkog doškoloavanja.

Adalbert Rebić

Albert Raffelt, PROSEMINAR THEOLOGIE. Einführung in das wissenschaftliche Arbeiten und die theologische Buchkunde. Herder

Goethe je pisao svome prijatelju Schilleru: »U mnogome što namjeravam učiniti očajao bih, kad mi ne bi ovaj veliki red, u kojem držim svoje papire, omogućio da se svakog trenutka svugdje dam na posao, da svaki trenutak svojevrsno iskoristim i tako od trenutka do trenutka naprijed guram!« Ovo i danas vrijedi za one koji raspolažu mnogim papirima, bilješkama i zapisima, a žele iskoristiti svaki raspoloživi trenutak i nešto vrijedno učiniti. U to, kako znanstveno sustavno raditi, upućuje nas upravo ova Raffeltova knjiga. Ona nas želi naučiti metodama istraživačkog rada u teologiji. Knjiga je prvenstveno namijenjena studentima teoloških fakulteta i visokih teoloških učilišta koji rade na znanstvenim seminarima. A ona želi pomoći ne samo njima nego i svim ostalim svećenicima i svima onima koji se kad tad pozabave i stručnim teološkim radom. Imajući tu dragocjenu knjižicu u rukama prištedjet ćemo mnogo dragocjena vremena.

Danas ima mnogo biblioteka a u bibliotekama neizmjerljivo bogatstvo koje se sastoji od knjiga i od znanstvenih i drugih časopisa. Prava je vještina znati se u tome snaći a ne izgubiti suviše vremena. Ova knjiga *Proseminar Theologie* želi u tome pomoći. Katolička teologija — što se inače danas rado zaboravlja — bila je smjerokaz na području metodologije znanstvenog rada. Danas još samo egzegetske znanosti sa svojim stručnim metodološkim seminarima i proseminarima čuvaju tu tradiciju (usp. Uvod, str. 6).

Albert Raffelt koji od godine 1969. djeluje kao znanstveni suradnik na Teološkom fakultetu Sveučilišta u Freiburgu pokušao je u knjizi *Proseminar Theologie* stvoriti kritičku sintezu svih ostalih metodoloških uputa i s drugih područja a ne samo teologije. U knjizi ima veoma mnogo sasvim praktičnih uputa kao na primjer o pisacem stroju, o umnožavanju, o tiskanju knjige, o uvezivanju znanstvenih radova, o vrsti papira, o načinu i o pravilima ispravljanja teksta za tisak itd. Pisac je vodio računa o skromnim novčanim mogućnostima studenata pa su i njegovi savjeti tome prilagođeni.

Da bismo omogućili čitaocu ove recenzije da dobije neku predodžbu o onome što u knjizi ima — jer je veoma teško iznijeti ukratko sadržaj knjige — iznijet ćemo iz knjige samo nekoliko naslova: 1. Knjige, biblioteke, knjižno tržište; 2. Stručne knjige i stručni časopisi; 3. Literatura i kako do nje doći; 4. Citiranje; 5. Čitanje i ekscerpiranje; 6. Skupljanje materijala (kartoteka); 7. Oblici pismenih radova; 8. Dovođenje znanstvenog rada; 9. Umnožavanje i tisak; 10. Bibliografija katoličke teologije. Ovo je posljednje poglavlje osobito dragocjeno, jer je u njemu sakupljena sva katolička bibliografija koja je studentu potrebna za znanstveni rad.

Adalbert Rebić

PRIESTER IN DEUTSCHLAND.
Forschungsbericht über die im Auftrag der Deutschen Bischofskonferenz durchgeführte Umfrage unter allen Welt — und Ordenspriestern in der Bundesrepublik Deutschland. Gerhard *Schmidchen*, Universität Zürich. In Verbindung mit dem Institut für Demoskopie Allensbach. Herder Freiburg 1973. Stranica XIII + 244.

U ovom svesku su sakupljeni rezultati, i analiza tih rezultata, druge ankete koju je dala sprovesti Biskupska konferencija Savezne republike Njemačke. Prva je anketa bila sprovedena među samim vjernicima o njihovu stavu prema Crkvi i prema društvu, a objavljena je u svesku **ZWISCHEN KIRCHE UND GESELLSCHAFT** (vidi recenziju u BS XLIII od godine 1973. str. 363). Ova druga anketa bila je sprovedena samo među svećenicima, i to dijecezanskim i redovničkim. Na ovu anketu stiglo je neobično mnogo odgovora što znači da je anketa naišla na širok odjek među svećenicima: od 26.206 ispitnih listića koji su bili rasposlani svećenicima stiglo ih je s odgovorima točno 20.131 to jest 76%. Podaci ove ankete daju vjernu sliku svećenika u Njemačkoj.

Analiza ankete podijeljena je na 4 poglavlja koja obuhvaćaju slijedeća pitanja: Tko su svećenici? (I), Zadaci svećenika (II), Služba i poziv (III), Svećenik i Crkva (IV). Dok su prva dva poglavlja više deskriptiv-

na, dotle su dva daljnja poglavlja (Služba i poziv, Svećenik i Crkva) analitička i otkrivaju mnoge, pa i krizne situacije u kojima se svećenici nalaze te nabacuju mnoga teološka pitanja.

Anketni listić koji je dobio svaki svećenik u Njemačkoj sadržavao je 96 pitanja. Ta su pitanja bila poraz dijeljena na šest tema: 1. Podaci o osobi te o vanjskim uvjetima i okolnostima osobe, 2. Svećenikovo djelovanje, 3. služba i poziv svećenikov, 4. Pitanje o celibatu, 5. Odnos prema Crkvi, 6. Kontakti i pripadanje grupi.

Analiza ankete pokazuje da svećstvo nije monolitičko. Iz nje se da nazreti veoma široki spektar pastoralnih i teoloških pozicija a s tim u vezi i unutarcrkvena napetost koja nekom izgleda fatalnom a drugom opet kao znak nade. Jedva da ima još koje pitanje od temeljna značenja na koje bi svećenici jedno-dušno i jednoznačno odgovorili. Mišljenja se veoma razilaze i među mlađim i među starijim svećenicima. Ova je analiza stoga svećenicima postala kao neki instrument dijagnoze koju su oni sami dali o svome svećeničkom staležu a koja bi im trebala poslužiti da svoje svećeničke probleme ozbiljno shvate i da formuliraju nove modele svoga staleža koji će vrijediti za Crkvu sutrašnjice.

U djelu ima izobilje podataka o svim mogućim situacijama u kojima se nalazi svećenik današnjice. Tako ta knjiga može poslužiti za daljnje proučavanje i analiziranje situacije u kojoj se danas nalaze svećenici.

Istina, anketa je sprovedena među svećenicima u Njemačkoj. Ali ona ima veliko značenje i za svećenike koji žive i djeluju u našoj sredini. Knjiga bi izvršno mogla poslužiti poglavarima u našim sjemeništima te biskupima, dekanima i profesorima bogoslovnih učilišta redovničkim poglavarima i svima onima koji kao predstojnici sa svećenicima imaju mnogo posla. Knjiga će izvršno pomoći i svim svećenicima da proučavajući podatke i analize tih podataka što bolje upoznaju sebe i svoje probleme i da ih u pravo vrijeme pozitivno rješavaju, na svoje vlastito dobro i na dobro crkvene zajednice u kojoj rade.

Adalbert Rebić